

PÄÄTÖS

Dnro 1/61/2018

7.3.2018

Jakelussa mainituille

RIKOSSEURAAMUSLAITOKSEN JA POLIISIN YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMISTÄ SELVITTÄVÄ TYÖRYHMÄ

Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään päättänyt asettaa työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä.

Työryhmän toimikausi on 8.3.2018 – 31.12.2018

Tausta

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 2 §:n mukaan laitoksen toiminnan tavoitteena on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpano siten, että lisätään tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan sekä edistetään heidän elämönhallintaansa ja sijoittumistaan yhteiskuntaan. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteena on vankeuslain 1 luvun 2 §:n mukaan lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämönhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Tutkintavankeuden toimeenpanon tarkoituksena on tutkintavankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen. Vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetään yksityiskohtaisesti niistä toimivaltuuksista, joita Rikosseuraamuslaitos saa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi käyttää.

Poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Poliisilaissa säädetään niistä toimivaltuuksista, joita poliisi saa mainittujen tehtäviensä toteuttamiseksi käyttää. Esitutkinnassa käytettävistä pakkoineista säädetään erikseen.

Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa säädetään siitä, kuinka mainittujen viranomaisten yhteistyö niille säädettyjen tehtävien hoitamisessa järjestetään. Lain 5 §:n mukaan näiden PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoimintaa varten voidaan perustaa valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia PTR-rikostiedusteluyksiköitä. PTR-rikostiedusteluyksiköissä voi toimia PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määrättyjä edustajia ja myös muiden viranomaisten edustajia, jos heillä on poliisilain (493/1995) 8 §:ssä, sellaisena kuin se on laissa 498/2009, säädetty erityiset poliisivaltuudet poliisilain 1 luvun 1 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille on aikaisemmin ollut mahdollista antaa niin sanotut erityiset poliisivaltuudet. Poliisilain uudistuksen myötä tämä ei enää vuoden 2017 alusta alkaen ole ollut mahdollista.

Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut kummankin viranomaisen rekistereistä annetuissa laeissa säädettyyn rekisteritiedon luovuttamiseen. Rikosseuraamuslaitoksen rekisterien osalta kyse on ollut erityisesti niin sanottuun turvallisuustietorekisteriin kirjatusta tiedoista.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kahdessa vuonna 2017 antamassaan ratkaisussa ottanut kantaa Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuuksia ja turvallisuustietorekisteriä koskeviin kysymyksiin. Ensinnäkin hän on todennut sen, ettei Rikosseuraamuslaitokselle ole säädetty toimivaltaa salaiseen tiedonhankintaan¹. Toisessa ratkaisussaan hän on kiinnittänyt huomiota turvallisuustietorekisterin tietosisältöön ja pitänyt tärkeänä, että tietoja rekisteriin merkittäessä tulisi pitäytyä sen kaltaisissa poikkeuksellisissa ja laitosjärjestystä vakavasti uhkaavia tapahtumia koskeviin tiedoissa, joita varten rekisteri on perustettu.²

Euroopan kidutuksen ja epäinhimillisen sekä halventavan kohtelun ja kidutuksen vastaisen sopimuksen noudattamista valvova komitea CPT on useissa tutkintavankeuteen liittyneissä raporteissaan korostanut rikostutkinnan ja rangaistusten täytäntöönpanon erillisyyttä. CPT:n kannanotoissa on vakiintuneesti katsottu, että rikosten selvittämisen ja vapautensa menettäneiden säilyttämisen tulisi tapahtua toisistaan erillään³.

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen yhteistyön järjestämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen osoittautunut epäselväksi ja on tarpeellista arvioida nykyisen sääntelyn riittävyyttä ja kattavuutta.

¹ EOAK 1554/2016, 29.6.2017

² EOAK 2474/2016, 9.8.2017

³ Esim. CPT/Inf (2017)5-part, CPT/Inf (2015)25, CPT/Inf (2009)5, CPT/Inf(2004)20

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus tarvittaviksi säännösmuutoksiksi Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen tietojenvaihdon ja muun yhteistyön järjestämiseksi erityisesti vankeusaikeisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä.

Työryhmän tavoitteena on varmistaa se, että lainsäädännössä on riittävä säädöspohja tietojenvaihdolle Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välillä, jotta mainitut viranomaiset voivat tehokkaasti hoitaa niille laissa säädetty tehtävät. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on rangaistusten täytäntöönpano siten, että vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksetomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan. Tavoitteena on myös estää rikosten tekeminen rangaistusaikana ja huolehtia siitä, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Poliisin tehtävät rikollisuuden estämisessä ja selvittämisessä ovat huomattavasti tätä laajemmat. Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin ei kuulu rikosten selvittäminen, vaan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten havaitessa rikosepäilyn, asiasta tulee tehdä rikosilmoitus poliisille.

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa käyttää esitutkintalaissa, pakkokeinolaissa tai poliisilaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien käytön ja niiden avulla kerättävän tiedon tulee jatkossakin liittyä Rikosseuraamuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen.

Työryhmän tulee

- 1) selvittää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädettyjen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien muutostarpeet suhteessa viranomaisten tehtävänjakoon ja Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen;
- 2) selvittää, miten Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö on jatkossa tarkoituksenmukaista järjestää;
- 3) laatia ehdotus turvallisuustietorekisterin sisältöä koskeviksi säännöksiksi ja
- 4) selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin rekisteritietojen luovuttamista koskevien säännösten muutostarpeet.

Työryhmän tulee valmistella ehdotukset edellä lueteltujen kohtien edellyttämiksi säädösmuutoksiksi. Ne on valmistettava hallituksen esityksen muotoon.

Kokoonpano

Puheenjohtaja

Hallitusneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Hallitusneuvos Anne Hartoneva, oikeusministeriö

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Juho Martikainen, oikeusministeriö

Neuvotteleva virkamies Heli Heikkola, sisäministeriö (varajäsen poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen)

Poliisitarkastaja Teemu Saukoniemi, Poliisihallitus (varajäsen tiedonhallintapäällikkö Jari Råman)

Rikostarkastaja Arto Tuomela, Keskusrikospoliisi (varajäsen rikosylikomisario Kari Pasanen)
 Erityisasiantuntija Sami Peltovuoma, Rikosseuraamuslaitos
 Lakimies Esa-Pekka Hänninen, Rikosseuraamuslaitos (varajäsen lakimies Tiina Ahtonen)
 Aluejohtaja Katri Järvinen, Rikosseuraamuslaitos
 Erityisasiantuntija Anne Kohvakka, oikeusministeriö. Kohvakka toimii myös työryhmän sihteerinä.

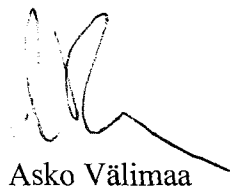
Pysyvä asiantuntija
 Ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi, Tietosuojavaltuutetun toimisto

Työryhmä kuulee työnsä aikana Rajavartiolaitoksen ja Tullin edustajia. Työryhmä voi kuulla myös muita asiantuntijoita.

Kustannukset

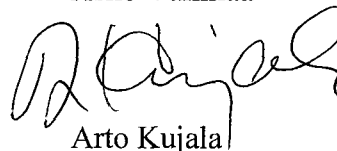
Työryhmän työ tehdään virkatyönä.

Kansliapäällikkö

Asko Välimaa

Osastopäällikkö, ylijohaja

Arto Kujala

Jakelu Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet
 Oikeusministeriö
 - Erityisavustaja Koskentausta
 - Kansliapäällikkö Välimaa
 - Kriminaalipoliittinen osasto
 - Viestintäyksikkö
 Sisäministeriö, poliisiosasto
 Poliisihallitus
 Keskusrikospoliisi
 Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö
 Tietosuojavaltuutetun toimisto